

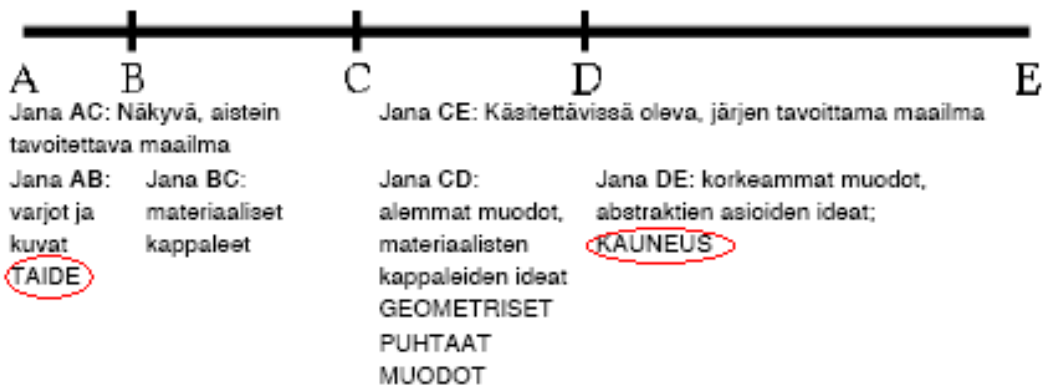
Luento 1: Intro

- Teoreettinen filosofia – käytännöllinen filosofia – estetiikka
- Tieto – moraali, yhteiskunta – kauneus, esteettinen kokemus, taide, ympäristöestet.
- Objektiivinen (intuitio -> itsenäinen arvo-olio; havainto & intuitio -> luonnollinen ominaisuus) ja subjektiivinen (katsojan kokemus ← ~~tiedon kohde~~) arvoteoria

Luento 2: Esteettinen arvo ja kauneus

- Platon (427–347 eaa.)
  - Kauneus itse on ikuista, itsenäistä... = objektiivinen meininki

PLATONIN "ONTOLOGIA" JA "TIETOTEORIA":

Luento 3: Esteettinen elämys, arvottaminen ja maku

- 1700-luvulla keskustelua maku-käsitteestä
  - makuarvostelmat objektiivisia vai subjektiivisia? maun standardi? jonkun mielihyvä perustellumpi?
  - makuarvostelmat vs. muut arvostelmat, esteettinen mielihyvä vs. muu mielihyvä
- Hume (1711–1776)
  - kauneus, maku -> kysymys tunteesta
  - ihmiset eri mieltä -> ainoastaan maun standardin kanssa sopuinnussa olevat oikeassa
  - maun standardi = tunnustettujen asiantuntijoiden (5 piirrettä) yhteinen tuomio
    1. uskottavuuden ymmärtäminen
    2. herkkä tunto (vrt. viininmaistelu)
    3. harjoitus
    4. laajan materiaalin vertailu
    5. ennakkoluulottomuus

- ajan myötä ihmisten valtuuttamat asiantuntijat pääsevät yksimielisyyteen
-> merkittävät teokset
- ongelmia:
  1. kehäpäätelmä: asiantuntia = erottaa merkittävät teokset =
asiantuntijoiden valinnat
  2. maun kehittyminen <- rutiinit, tavat vaikuttavat
- Kant (1724–1804)
  - mikä tekee makuarvostelmasta eli esteettisestä arvostelmasta esteettisen?
    - pyyteetön mielihyvä (ei aistinautinto -> nälkä, ei moraalista -> toiminta)
    - voidaan jakaa, sisäinen kohde (kuten tieto, mutta ei aistinautinnot)
    - tunne tarkoituksenmukaisuudesta (kuvittelukyvyyn leikki. kauneus ei täydellisyyttä)
    - normatiivinen (vrt. vitsin kertominen)
- Moderni subjektivismi (Jean-Marie Schaeffer 1952–, Gerald Genette 1930–)
  - ~~esteettinen arvo~~. kohde saa esteettisen arvon. arvo suhteessa arvottajaan.
    - asenne muunnetaan kohteen ominaisuudeksi
  - “tämä on kaunis” = “minä pidän tästä”, ehkä parempi olisi sanoa “minä pidän tätä kauniina”
- Maun sosiologia
  - Pierre Bourdieu (1930-2002) La distinction: eri sosiaaliluokat pitivät eri sävellyksistä -> ”esteettiset valinnat kuuluvat joukkoon eettisiä valintoja, jotka muodostavat elämäntyylin”
- Kriittinen teoria
  - Barbara Herrnstein Smith (21. vuosisata): Yksimielisyyttä toki esiintyy, mutta kaikki arvo satunnaista, ei pysyvää.

Luento 4: Rumuus

- Määritellään kauneuden avulla -> samat ongelmat, vaikeampaa jopa
- Kauneuden vastakohta
- Kauneuden puuttuminen
- Rumuutta ei ole
  - käsitteellinen argumentti: ”kaikella muoto, muodossa kauneus”
  - teologinen argumentti: ”Jumala luonut kaiken -> kaikki kaunista”
  - kokemukseen perustuva argumentti: ”mikään objekti ei vastaa ideaa, valot varjot tekevät kaikesta kaunista”
- rumuus ei esteettistä
  - Kant: ruma kontemplaation kohde?
  - sopimatonta, alhaista, moraalinen paheksunta
- rumuus taiteen elementti; Aristoteles: pedot, ruumiit -> nautintoa

Luento 5: Ylevä

- syntyi myöhäisantiikissa, oli muodissa 1700-luvulla, nousi uudelleen esille 1980-luvulla
- poikkeuksellinen mielentila ylevän teoksen luojalla
- kohteet: jumalten viha, vuoret, valtameri
- voimakas kokemus: kauhu, järkytys, tuskainen nautinto
- kauneudesta erillinen esteettinen kategoria
- Burke
  - hallitseva periaate pelko. hetki pelon ja vapautumisen välissä
  - ominaisuuden puute: hiljaisuus, tyhjyys
  - runous sen epämääräisyyden vuoksi
- Kant
  - mielihyvä mielipahasta
  - matemaattinen ylevä (pyramidi vaiheittain nähtynä)
  - dynaaminen ylevä: luonto voimana
- ylevä ja avantgarde (kokeellinen, innovatiivinen, taidetta taiteen vuoksi)

Luento 6: Ympäristöestetiikka

- Kant: luonnonkauneus taidetta tärkeämpää -> 1800-luvulla taas taide
- 1960 ympäristötietoisuus, ympäristöetiikka
- ympäristöä myös artefaktit
- Hepburn
  - kohde ja tarkastelija yhdessä, taide kehyksissä
  - luonnonkauneudessa värit, muodot
  - luonnon inhimillistäminen
  - tiedon suhde esteettiseen arvostamiseen
- Carlson
  - erilliset kohteet
  - maisema
  - <- Berleant: yhdessä

Luento 6: Taiteen ala

- "taide" vasta 1700-l, eri kielissä eri: tekhnē, ars, art
- Antiikin Kreikassa
  - kyky valmistaa / sotataito
  - käyttökelpoisuus
  - muusat inspiraationa, jumalallinen luominen

- Rooma, myöhäisantiikki, keskiaika
  - ruumiillisen duunin halveksunta (kuvanveisto, maalaus), mutta vapaat taidot
- Renessanssi 1400–1500 -luvut
  - kuvataiteilijoiden halu erottua duunareista -> tilaustyöt
  - korostettiin tiedollista puolta: geometria, perspektiivi, optiikka, anatomia
- 1600–1700 -luvut
  - maalaus ja kuvanveisto vapaita taitoja, suhde kauneuteen -> älyllistä
- jäljittelyä (Batteux)
- ongelmia
  - elokuva, ”kaunis tapetti”, pop, viihde

Luento 8: Taide – määritelmiä ja teorioita I

- Mitä taide on?
- jäljittely
  - Platon: moraalisesti arvotonta
  - Aristoteles: jäljittely luonnollista, siitä voi oppia
  - klassismi: tavoitellaan ideaalista
  - Lessing: runo sopii lineaariseen kuvaukseen, maalaustaide avaruus l. tila
  - nykyiset teoriat
    - taiteen kieltä tulee osata lukea (myös valokuvat)
    - konventio. muistuttaa, ei esitä (kaksoset); tulkinta (viulisti, atomipilvi, mies...)
    - realismin aste vaihtelee (*härän pää*/pieni valokuva)

Luento 9: Taide – määritelmiä ja teorioita II

- edelleen... mitä taide on?
- estetismi: taide taiteen vuoksi
  - kaikki hyödyllinen rumaa
  - ”ei moraalisia tai moraalittomia kirjoja – vaan hyvin/huonosti kirjoitettuja”
- formalismi: olennaista on muoto, ei sisältö
  - aiheella ei väliä, vaan sillä *miten* esitetään
  - Beardsley painottaa esteettisen mielenkiinnon tyydyttymisen kokemusta
  - Renoir: *kolme kylpijätärtä* esteettisesti merkittävää (öljyvärimaalaus, kauniita ihon sävyjä, vuodelta 1895, täynnä sulavasti virtaavaa liikettä, kankaalle, taidemuseossa, kallis)
- taiteen ilmaisuteoriat
  - taide viestii kontrolloidusti asennetta, näkökulmaa, tunnetta
  - taiteilijan tunnetila -> vapautuu ilmaisemalla
  - viihde vs. uskonnollinen taide, isänmaallinen taide

Luento 10: Miksi taide on tärkeää

- Schiller (1759–1805)
  - esteettinen kasvatus mahdollistaa vapauden myös poliittisella tasolla
  - toisaalta harjoittaminen on päämäärä jo itsessään
  - tunteen kasvattaminen, ei pelkästään tiedon
  - alkuperäinen eloton ykseys (Kreikka) -> vastakkaisuus -> korkeampi ykseys
- Hegel (1770–1832)
  - taiteen tehtävä ihmisen vapauden ja itseymmärryksen edistäminen
  - taideteos = aineellinen muoto + henkinen sisältö
    - avain, kansojen viisauden ja uskonnon ymmärtämiseen kuin uskonto ja filosofia
  - taiteen historialliset muodot (tavoite sisällön ja muodon ykseys)
    - symbolinen taide (abstrakti muoto ja kehittymätön sisältö eivät vastaa toisiaan)
    - klassinen taide (ykseys -> kauneuden ideaali)
    - romanttinen taide (ilmaisee "onnetonta tietoisuutta" = kokemus hengen ja maailman yhteensopimattomuudesta -> sisäisyyden voitto)
  - taiteen loppu
    - uskonto ja filosofia ohi, taide ei enää ilmaise absoluuttia